

TAMPEREEN KAUPUNKI

Hankintalain kokonaisuudistus

Hyvinvointipalveluiden hankintailta

21.2.2017

Taustaa

- Uudet julkisia hankintamenettelyjä koskevat lait tulivat voimaan 1.1.2017.
- Lainsäädäntö perustuu EU:n julkisia hankintoja koskeviin direktiiveihin.
- Uusia hankintalakeja sovelletaan hankintoihin, jotka on aloitettu (hankintailmoitus julkaistu) 1.1.2017 jälkeen.
- Ennen 1.1.2017 aloitetuissa hankintamenettelyissä sovelletaan koko menettelyn ajan "vanhaa" hankintalakia (348/2007).
 - 18.4.2016 jälkeen aloitetuissa EU-kynnysarvot ylittävissä hankintamenettelyissä on tullut "vanhan" hankintalain lisäksi huomioida myös EU-direktiivien välitön oikeusvaikutus.

Mikä säilyi pääosin entisellään?

- Tarkoitus, periaatteet, määritelmät (tavoitteet mm. julkisten varojen käytön tehostaminen, laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemisen edistäminen, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioon ottaminen, periaatteet: tasapuolisuus ja syrjimättömyys, avoimuus ja suhteellisuuden periaate, hankintayksikön määritelmä).
- Soveltamisala ja sen rajaukset (mm. palveluhankintoja koskevat poikkeukset, kuten T&K-hankinnat, vuokrasopimukset, työsopimukset)
- Hankinnan arvon laskeminen (mm. hankinnan pilkkomiskiello ja keinotekoisien yhdistelyn kiello. Huom. toisaalta velvoite perustella, jos EU-hankintaa ei ole jaettu.)
- Kynnysarvojen jakaminen kansallisiin ja EU-kynnysarvoihin (SOTE-palveluhankinnoissa ja käyttöoikeussopimuksissa vain yksi kynnysarvo).

Mikä säilyi pääosin entisellään?

- Hankintojen ilmoittaminen ja hankintailmoituksen sisältö.
- Hankintaa koskevat päätökset ja hankintasopimus.
- Suorahankintaperusteet.
- Oikeussuojakeinot (hankintaoikaisu ja markkinaoikeusprosessi).
- Eritysalojen hankinnoille uusi oma lakinsa (Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1398/2016).

Uudet kansalliset kynnysarvot

Hankintalaji	Kynnysarvo (euroa)
Tavara- ja palveluhankinnat sekä suunnittelukilpailut	60 000
Käyttöoikeussopimukset (palvelut & urakat)	500 000
Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut	400 000
Muut erityiset palvelut	300 000
Rakennusurakat	150 000

- Hankintalakia sovelletaan kynnysarvojen suuruisiin tai sen ylittäviin hankintoihin.
- Kansallisen kynnysarvon alittavia eli ns. pienhankintoja ohjaa kaupungin hankintaohje.
- EU-kynnysarvot muuttuvat kahden vuoden välein, seuraavaksi 1.1.2018.

Hankintamenettely kansallisissa hankinnoissa

- Ei enää laissa säädettyjä hankintamenettelyjä.
- Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen.
- Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.
 - Toimittajan pitää kuvauksen perusteella pystyä arvioimaan menettelyn luonne, kulku ja oma rooli siinä.
- Avoimuus, tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, suhteellisuusperiaate.
- Hankintailmoitus julkaistava.
- Suorahankintoihin sovelletaan, mitä 40 ja 41 §:ssä säädetään.

Tarjouksen valinta kansallisissa hankinnoissa

- Hankintayksikön on valittava tarjouksista se, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras.
- Vertailuperusteiden asettamista on väljennetty siten, että vertailuperusteiden alakriteerien painoarvoja ei tarvitse yksilöidä.
- Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Sosiaali- ja terveystalvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat

- Hankintayksikön on otettava huomioon kyseistä palvelua koskeva lainsäädäntö.
- Erityisesti sosiaali- ja terveystalveluiden hankinnassa hankintayksikön tulee jo esimerkiksi hankinnan suunnitteluvaiheessa huomioida kyseisten palveluiden käyttäjät ja näiden mahdolliset erityistarpeet.
- Pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevan sosiaali- ja terveystalvelun hankinnassa hankintayksikön on määritettävä sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille.

Sosiaali- ja terveystalvetut sekä muut erityiset palveluhankinnat

- Hankintailmoitus (SOTE-hankinnoissa ei ole erillistä EU-kynnysarvoa).
- Uusi liite E, jossa sosiaali- ja terveystalan palvelut määritellään, ei vastaa suoraan vanhan lain liitettä B.
- Menettelysäännökset vastaavat pääosin kansallisia hankintoja.
- Suorahankintoihin sovelletaan hankintalain 40 ja 41 §:iä.
 - Lisäksi 110 §:n suorahankinta erityistilanteessa: suorahankinnan voi tehdä **yksittäisissä tapauksissa** sosiaali- ja terveystalveluhankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.
 - Vastaa sisällöltään aiempaa hankintalakia.

Eräitä muutoksia hankintamenettelyihin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa

- Avoin- ja rajoitettu menettely: säännöksiin ei merkittäviä uudistuksia.
- Neuvottelumenettely:
 - Menettelyn perusteita ei juurikaan muutettu.
 - Muutos: Neuvotteluihin otetuilta tarjoajilta pyydetään **alustavat kirjalliset tarjoukset**, joiden pohjalta neuvottelut käydään.
 - Hankintayksikkö *voi myös suoraan vertailla ja valita kokonaistaloudellisesti edullisimman alustavan tarjouksen ilman neuvotteluja*, jos tästä on ilmoitettu etukäteen hankinta-asiakirjoissa.
 - Hankinta-asiakirjoissa esitetyistä **vähimmäisvaatimuksista ja valinta- sekä vertailuperusteista ei saa neuvotella**, mutta menettelyn alussa vertailuperusteet sekä niiden painoarvot voidaan ilmoittaa muita menettelyjä väljemmin, jolloin vertailuperusteita ja niiden painoarvoja voidaan *vähäisessä määrin tarkentaa neuvottelujen kuluessa*.

Innovaatiokumppanuus

- **Uusi hankintamenettely**, jota voidaan käyttää, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita.
- Innovaatiokumppanuudessa voidaan **yhdistää tutkimus- ja kehittämispalveluhankinnan sekä kyseisen työn lopputuloksena syntyneen idean tai prototyypin toteuttamista koskevan hankinnan samaan hankintamenettelyyn** siten, että jälkimmäistä vaihetta ei tarvitsisi kilpailuttaa erikseen.
- Toimittajien valintaan, neuvotteluihin sekä tarjousten vertailuun sovelletaan neuvottelumenettelyn sääntöjä.
- Hankintayksikkö voi päättää perustaa innovaatiokumppanuuden joko yhden tai useamman sellaisen tarjoajan kanssa, jotka toteuttavat erillisiä tutkimus- ja kehittämistoimintoja.

Tarjousten ja osallistumishakemusten vaatimustenmukaisuuden osoittaminen

- Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä vastaamattomat tarjoukset tarjouskilpailusta.
- Jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat puutteellisia tai virheellisiä taikka jotkut asiakirjat tai tiedot puuttuvat, hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määräajassa.
- Menettelyssä on noudatettava 3 §:ssä säädettyjä periaatteita.
- Mahdollistaa tarjoajien antamissa asiakirjoissa olevien **epäolennaisten puutteiden, ristiriitojen ja virheiden korjaamisen.**

Hankinnan jakaminen osiin (EU)

- Hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen.
- Tavoitteena edistää PK-yritysten asemaa julkisissa hankinnoissa.
- Jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamatta jättämisen syyt hankinta-asiakirjoissa tai hankintapäätöksessä.
 - Syitä voisivat olla esimerkiksi se, että hankintaviranomaisen mielestä jakaminen saattaisi rajoittaa kilpailua tai tehdä sopimuksen toteuttamisesta teknisesti liian vaikeaa tai liian kallista, tai se, että tarve koordinoida osien eri sopimuskumppaneita voisi vakavasti vaarantaa sopimuksen asianmukaisen toteuttamisen.

Pakolliset poissulkemisperusteet (EU & SOTE)

- Säännös vastaa pääosin aiempia pakollisia poissulkemisperusteita.
- Velvollisuus selvittää ja sulkea pois laissa mainittuihin rikoksiin syyllistyneet ehdokkaat ja tarjoajat (edellytyksenä lainvoimainen päätös tai tuomio).
- Rikoksina esim. rikoslaissa määritelty lahjuksen antaminen, osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmä toimintaan, ihmiskauppa, veropetos, lahjominen elinkeinotoiminnassa rahanpesu, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, kansallisena lisäyksenä työoikeuden säännösten rikkominen.
- Tarjoajalla mahdollisuus korjaaviin toimenpiteisiin.

Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet

- Lainkohta vastaa osin aiemmin säädettyä (mm. saneerausohjelma, vakava virhe ammattitoiminnassa, aiemman sopimuksen ennenaikainen purku, hankintamenettelyn valmisteluun osallistuminen on vääristänyt kilpailua, kilpailua vääristävät sopimukset).
- Tarkoituksena vähentää toimittajan heikosta taloudellisesta asemasta, lainsäädännön vastaisesta toiminnasta tai muista vastaavista tekijöistä johtuvia riskejä hankinnan toteuttamiselle.
- **Verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti:** Poissulkemisen perustana verohallinnon antama verovelkatodistus.
- **Muutos:** Ei oikeutta sulkea pois tarjouskilpailusta, mikäli ehdokas tai tarjoaja on maksanut verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten ja noudattanut järjestelyä.

Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja (EU)

- Uusi yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja, jolla ehdokkaat ja tarjoajat osoittavat, 1) että poissulkemisperusteet eivät ole käsillä, ja 2) että hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset täyttyvät.
- Laadittava sähköisesti käyttäen komission täytäntöönpanoasetuksessa vahvistettua vakiolomaketta.
- Hankintayksiköillä **velvollisuus hyväksyä yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja alustavaksi näytöksi soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä**. Lähtökohtaisesti tulee luottaa toimittajan yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa antamiin tietoihin ja vakuutuksiin.
- Mahdollisuus pyytää hankintamenettelyn aikana ehdokkaita ja tarjoajia toimittamaan kaikki tai osan tarkoitetuista selvityksistä, jos se on tarpeen menettelyn asianmukaisen kulun varmistamiseksi.
- Ehdokas ja tarjoaja voisi käyttää samaa yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa useassa hankintamenettelyssä osoituksena soveltuvuusvaatimusten täyttymisestä.

Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen

- Ennen hankintasopimuksen tekemistä **on vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset** sen tutkimiseksi, koskeeko sitä 80 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste ja täyttyvätkö hankintayksikön asettamat 83 §:ssä tarkoitettut soveltuvuusvaatimukset.
- Hankintayksikkö **ei saa vaatia** valittua tarjoajaa toimittamaan näyttöä, **jos hankintayksikkö voi saada** tarvittavat todistukset, selvitykset ja muut **tiedot** Suomessa tai muussa Euroopan talousalueen valtiossa olevasta **maksuttomasta tietokannasta** (esim. YTJ).
- Tarjoajaa ei saa vaatia toimittamaan asiakirjanäyttöä, jos hankintayksiköllä on tarvittavat ajantasaiset asiakirjat jo hallussaan.

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

- Valintaperusteena aina kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Voi olla hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras (valinta hankintayksikön harkinnassa).
- Kustannuksiltaan edullisimmalla ratkaisulla tarkoitetaan muuta kuin suoraa hankintahintaa, esimerkiksi elinkaarikustannuksia.
- Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, valinta perusteltava hankinta-asiakirjoissa tai hankintapäätöksessä (koskee EU-hankintoja tavarahankintoja lukuun ottamatta sekä liitteen E mukaisia palveluhankintoja).
- Hankintayksikkö voi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin.
- Hankintayksikkö voi ottaa huomioon myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyyden ja kokemuksen sekä henkilöstön organisoinnin, jos osoitetun henkilöstön laadulla voi olla merkittävä vaikutus hankintasopimuksen toteuttamisessa.

Hankintapäätös

- Säännökset vastaavat pääosin aiempaa lakia.
- Hankintapäätöksen perusteluissa olisi kuitenkin riittävää kertoa **vain keskeisimmät perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty**. Hankintayksikön ei näin ollen tarvitsisi esimerkiksi yksilöidä, mihin konkreettiseen tarjouksesta ilmenevään seikkaan tarjouksen saama pistemäärä perustuu.
- Erityisen laajoissa, kymmeniä tai satoja tuotteita sisältävissä hankinnoissa hankintayksikön ei tarvitsisi yksilöidä erikseen, miten kutakin vertailuperustetta on sovellettu kuhunkin tarjoukseen jokaisessa tuotteessa tai tuoteryhmässä, vaan piste-eroja voitaisiin kuvata tätä yleisemmällä tasolla.

Oikeussuojaa koskevat säännökset

- EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa, liitteen E palveluhankinnassa ja käyttöoikeussopimuksissa odotusajan pituus **14 päivää**.
- Hankintaoikaisua voidaan käyttää myös tilanteessa, jossa hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sopimusneuvottelut valitun tarjoajan kanssa kariutuvat tai kyseinen tarjoaja ei kykenekään toteuttamaan hankintaa.
- Hankintaoikaisu on **hankintayksikön käytettävissä 90 päivää** hankintapäätöksen tai muun ratkaisun tekemisestä.
- MAO käsittelyn aikana väliaikaisen sopimuksen saa tehdä parhaaksi katsomansa kumppanin kanssa.
- Jatkovalitus markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää valituslupaa.

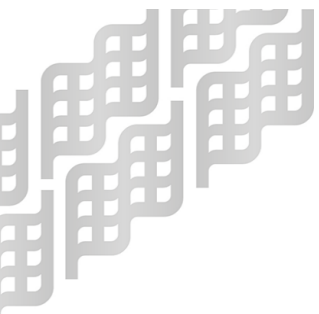
Hankintasopimuksen muuttaminen sopimuskaudella (ei kansalliset hankinnat)

- Hankintasopimusta ei saa muuttaa olennaisesti sopimuskauden aikana ilman uutta kilpailuttamista.
- Olennaisena muutoksena pidettäisiin ainakin muutosta, jossa:
 - muutetaan ehtoja siten, että jos ne olisivat olleet alkuperäisen hankinnan ehtoina, ne olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia;
 - hankintasopimuksesta tulee toimittajalle taloudellisesti edullisempi eikä muutos perustu alkuperäisen sopimuksen ehtoon;
 - jossa muutos laajentaa hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti;
 - jossa sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt hankintasopimuksen, korvataan uudella (pl. yritysten rakennejärjestelyistä johtuvat).

Asiakirjojen julkisuus

- Hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).
- Muutos: Asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole oikeutta julkisessa hankinnassa toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin; tieto tarjousten vertailussa käytetystä kokonaishinnasta on kuitenkin aina annettava.
 - Aiempi säännös ”tieto tarjousten *vertailussa käytetystä hinnasta ja muusta tekijästä* on kuitenkin aina annettava” oli tulkinnanvarainen tarjoajien liikesalaisuuksien suojan kannalta.

Kiitos mielenkiinnosta Tampereen kaupungin hankintoja kohtaan!

Hankintapäällikkö Tanja Welin
Tampereen kaupunki, strategia- ja kehittämissyksikkö
puh. 040 128 6644
tanja.welin@tampere.fi

